

Jagttidsrevision for udvalgte arter 2022

Målsætninger og kriterier for vildtbestande – en opdatering

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 17. februar 2021 | 27

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Kategori: Rådgivningsnotat

Titel: Jagttidsrevision for udvalgte arter 2022
Undertitel: Målsætninger og kriterier for vildtbestande – en opdatering

Forfatter: Jesper Madsen
Institution: Aarhus Universitet, Institut for Bioscience

Faglig kommentering: Tommy Asferg
Kvalitetssikring, DCE: Jesper R. Fredshavn

Rekvirent: Miljøstyrelsen

Bedes citeret: Madsen, J. 2021. Jagttidsrevision for udvalgte arter 2022. Målsætninger og kriterier for vildtbestande – en opdatering. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 21 s. – Fagligt notat nr. 2021 | 27
https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2021/N2021_27.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Kevin Kuhlmann Clausen

Sideantal: 21

Indhold

1	Baggrund	4
2	Valg af kriterier og målsætninger	5
3	Kriterier	6
3.1	Bestandskategori	6
3.2	Bærekapacitet	7
3.3	Jagtens indflydelse på bestande	8
3.4	Forvekslingsmuligheder	9
3.5	Forstyrrelsesfølsomhed	10
3.6	Særlige etiske konflikter	10
3.7	Værdi	11
3.8	Evolutionære hensyn	11
4	Anvendelse af kriterierne til målsætninger for arter	12
5	Opdatering	14
6	Referencer	15

1 Baggrund

Af Vildtforvaltningsrådets (VFR) principper for fastsættelse af jagttider (Anonym 2016 og opdatering 2021, under forberedelse) fremgår, at Rådet ønsker målsætninger og kriterier for arter eller artsgrupper.

Udgangspunktet er, at målsætningen skal give en operationel sigtelinje for en given art, som forvaltningen og herunder afskydningen kan sammenholdes med. Ændringer i grundlaget for jagttiden kan bero på bestandens status, såsom størrelse, udviklingstendens, køns- eller alderssammensætning, geografisk udbredelse m.m. Målsætningerne er værdibaserede, dvs. de afspejler et samfundsmæssigt ønske om, og afvejning af, hvad man gerne vil opnå inden for de juridisk mulige rammer. Kriterierne, som målsætningerne skal holdes op imod, kan være af biologisk, af juridisk (f.eks. internationale forpligtelser), samfundsøkonomisk karakter eller baseret på natursyn og etiske holdninger. Nærværende notat præsenterer VFR's opdaterede målsætninger (kapitel 4) og DCE's opdaterede vurderinger af de enkelte kriterier (kapitel 3) - til brug for fastsættelse af jagttider på danske vildtarter med virkning fra 2022. Kriterierne er udvalgt i dialog med VFR, men den faglige beskrivelse af kriterierne, som de fremstår i dette notat, er DCE alene ansvarlig for, dog med undtagelse af to etiske kriterier.

Målsætninger og kriterier for danske jagtbare arter blev første gang introduceret i forbindelse med forhandlinger om jagttidsrevisionen i 2017 (implementeret i jagttiderne i 2018; Madsen 2017), og ved evaluering af jagttiderne for udvalgte arter i 2019 (implementeret i jagttiderne i 2020; Madsen 2019).

2 Valg af kriterier og målsætninger

Målsætningerne er besluttet af VFR's parter efter indstilling fra VFR's arbejdsgruppe for revision af jagttider (Jagttidsgruppen), Jagttidsgruppen, som har fungeret siden jagttidsrevisionen i 2018, har som mandat at gennemgå det faglige, biologiske grundlag for jagttider udarbejdet af DCE (Asferg m.fl., 2016; Christensen m.fl., 2019) og lave en indstilling af jagttider til VFR baseret på målsætninger og dertil hørende kriterier. Dog har den nationale hjortevildtgruppe under VFR foretaget indstillingen for hjortevildtet. I sidste ende er det VFR, der indstiller jagttiderne til Miljøministeren. Jagttidsgruppen består af fagligt udpegede repræsentanter fra VFR's parter: Landbrug & Fødevarer (formandskab), Danmarks Jægerforbund, Dansk Skovforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dyrenes Beskyttelse og Danmarks Naturfredningsforening. Miljøstyrelsen (MST) er sekretær for gruppen og indhenter faglig viden hos DCE i den udstrækning, der er behov for dette. Ved de seneste to jagttidsrevisioner (2018 og 2020) har VFR benyttet målsætningerne som grundlag for indstillingen for hovedparten af arterne.

Som et instrument i forhold til jagtlig udnyttelse af bestande skal målsætningerne være operationelle, dvs. målbare og konkrete, således at 1) det er klart på hvilke præmisser, indstillingerne er gjort og 2) man kan vurdere, om et givent forvaltningstiltag giver den ønskede effekt i forhold til målsætningen. VFR's Jagttidsgruppe har tilstræbt at lave målsætninger, der er enkle at forstå, og som kan bruges i en evaluering ved efterfølgende jagttidsrevisioner.

DCE har udarbejdet de faglige kriterier, som målsætninger skal holdes op mod, og foretaget de faglige vurderinger for de enkelte artsspecifikke kriterier, dog med to undtagelser, nemlig etiske konflikter og værdi, som Jagttidsgruppen selv har foreslået og vurderet. For en række kriterier er det artsspecifikke vidensgrundlag utilstrækkeligt til en kvantitativt funderet vurdering, og vurderingerne er hovedsageligt kvalitative ekspertvurderinger. DCE's vurderinger af kriterierne er foretaget i en intern høring blandt fagkolleger. Jagttidsgruppen har haft mulighed for at kommentere fagligt på vurderingerne.

Dette notat giver en opdatering for arterne, som er omfattet af jagttidsrevision 2022, baseret på en gennemgang af dokumenterede ændringer i bestands- eller beskyttelsesstatus for arterne. Bestandsstatus er beskrevet i et andet dokument (Vildtbestande og jagttider i Danmark - Det biologiske grundlag for jagttidsrevisionen 2022. Rapport fra DCE, 2021 under forberedelse).

3 Kriterier

3.1 Bestandskategori

I henhold til EU habitatdirektivet er der i medlemslandene en forpligtelse til at opretholde gunstig bevaringsstatus for bilagsarter; for pattedyrarter uden direktivforpligtelser er der dog ikke et sådant krav. I henhold til EU fuglebeskyttelsesdirektivet gælder, at det er et overordnet formål at opretholde eller tilpasse alle fuglebestande på et niveau, som især imødekommer økologiske, videnskabelige og kulturelle krav, og samtidig tilgodeser økonomiske og rekreative hensyn. Dette formål sidestilles med gunstig bevaringsstatus. Det fremgår direkte af direktiverne, at for jagtbare arter må jagten ikke være i strid med de beskyttelsesforanstaltninger, der er truffet i arternes udbredelsesområder. Jagt skal ske ud fra princippet om en fornuftig udnyttelse ('wise use') og en økologisk afbalanceret regulering af arterne.

Der gælder mere generelle forpligtelser i henhold til forskellige konventioner, især Bern-konventionen og Bonn-konventionen, men også Biodiversitetskonventionen.

Begrebet gunstig bevaringsstatus er ikke operationelt egnet i forbindelse med jagttidsrevisionen. For fugle i EU har EIONET udviklet en kategorisering af bestandsstatus, som tager afsæt i IUCN's rødliste-kriterier, overført til det regionale EU-niveau. Her opereres med følgende kategorier af bestandsstatus: Sikker, Ukendt, Faldende, Truet eller ikke vurderet (NA) (<http://bd.eionet.europa.eu/article12/species>, gældende for 2013-2018). For pattedyr foreligger der ikke tilsvarende kategorisering. For de to arter omfattet af EU habitatdirektivet (ilder og bæver) er angivet bevaringsstatus.

Tilsvarende har Vandfugleaftalen (AEWA) en specifik klassifikationsnøgle for trækkende vandfuglebestandes status, sammensat af IUCN rødliste-kriterier og bestandsstatus (populationsstørrelse, trend (se: <http://iwc.wetlands.org/index.php/aewatrends8> og DCE Rapport 2021 under forberedelse). I vurderingerne relateret til jagttidsrevision er der for trækkende vandfugles vedkommende set på den samlede bestands status (flywaybestand) baseret på AEWA's kriterier og EU's kriterier, men i tilfælde, hvor en art særskilt er listet på den danske rødliste, er det endvidere vurderet, om jagt på arten kan have en negativ effekt på den nationale bestand. For stationære arter (primært pattedyr, men også agerhøne, tyrkerdue, krage, husskade, råge) er bestandsstatus opgjort på basis af Dansk Ornitologisk Forenings punkttællinger (Eskildsen m.fl., 2020), vildtudbyttet, national udbredelse og rødlistning. For visse arter er vildtudbyttestatistikken det eneste pejlemærke for bestandsudviklingen. For pattedyrarter, som p.t. ikke har jagttid, f.eks. grævling, foreligger ikke noget indeks for bestandenes udvikling, og her er anvendt ekspertviden. For udviklingstendenser er anvendt de sidste ti års udvikling (se DCE Rapport 2021 vedrørende artsspecifikke detaljer).

Problemarter og uproblematisk arter: For arter, der volder problemer i forhold til økonomiske, sundheds-, sikkerhedsmæssige interesser eller særlig sårbar biodiversitet ud over det helt lokale niveau, kan der være ønsker om at fastholde eller reducere en bestandsstørrelse for at mindske skadesomfanget. Jagt og regulering kan bruges som forvaltningsværktøj. Bestandskontrol an-

vendes eksempelvis i forhold til rovdyr (f.eks. på ynglesteder for truede engfugle), vildsvin (for at undgå spredning af svinepest) og gæs (for at undgå markskader, påvirkning af sårbar biodiversitet og økosystemer eller reducere risiko for kollisioner med fly). Nogle arter er direkte uønskede i Danmark (vildsvin; invasive arter som amerikansk mink, mårhund, nilgås). Andre arter giver ikke anledning til problemer (ud over eventuelle lokale tilfælde af skader), hvilket primært kan tilskrives, at de har mere naturlige levesteder, f.eks. akvatiske miljøer eller enge. Det er ikke muligt at lave en entydig opdeling af 'uproblematisk' arter og 'problemarter'. Problemarter bør defineres på baggrund af de samfundsmæssige problemer, som en given art kan forårsage i forhold til økonomiske interesser (landbrug, skovbrug, fiskeri, bebyggelse, diger), fødevarer sikkerhed (smitterisiko), sundhed (zoonoser, støj), risiko for flysikkerhed eller risiko i forhold til truet biodiversitet og økosystemer. Der er imidlertid ikke fagligt grundlag for at kvantificere skadesomfanget forårsaget af forskellige arter. En given art kan også ændre adfærd eller bestandsstatus, så den kan gå fra at være uproblematisk til problematisk (f.eks. måger og råger der i stigende grad yngler i byer og giver anledning til støjgener). Opdelingen i de to kategorier er primært sket på baggrund af arter omfattet af Vildtskadebekendtgørelsen.

Baseret på ovenstående gennemgang kan der laves en sammensat klassificering af arterne ud fra bestandenes status, og om de er problematiske eller ej:

Bestandskategorier:

1. 'Uproblematisk' arter med sikker status (stigende eller stabile bestandstal).
2. 'Uproblematisk' arter i tilbagegang
3. 'Uproblematisk' arter med usikker status
4. 'Problemarter' og uønskede arter med sikker status (stigende eller stabile bestandstal)
5. 'Problemarter' i tilbagegang
6. 'Problemarter' med usikker status.

3.2 Bærekapacitet

Jagtens indflydelse på bestande vil afhænge af bestandenes udviklingstrin, groft sagt hvorvidt de er på et niveau, som er bestemt af omgivelsernes bærekapacitet eller ej. Dette emne er udførligt diskuteret i forbindelse med jagtidsrevisionen i 2010 (Noer m.fl., 2009). I de jagtetiske regler refereres der til 'høstprincippet': 'Al jagt skal tage hensyn til bestandenes størrelse, således at der kun nedlægges en del af det naturlige bestandsoverskud. Er der tvivl, skal der jages efter forsigtighedsprincippet' (<https://mst.dk/friluftsliv/jagt/omat-gaa-paa-jagt/jagtetiske-regler/>). Hvis man skal bruge dette i en operationel konkret målsætning, kræver det, at bærekapaciteten (oftest udtrykt i bestandsstørrelse eller -tæthed) og jagtens indflydelse på bestanden kan estimeres. Der er i den internationale litteratur eksempler på, at bærekapaciteten har kunnet estimeres, primært for arter af standvildt (pattedyr og fugle). Det er blevet anvendt til at praktisere jagt i henhold til 'høstprincippet' eller til at maksimere jagtudbyttet ved at holde bestanden på halvdelen af bærekapaciteten, hvor bestandsvæksten er maksimal. I langt de fleste tilfælde med store, vidt udbredte og migrerende bestande er det imidlertid svært at estimere bærekapaciteten, og der foreligger meget få undersøgelser af danske landskabers bærekapacitet for forskellige vildtarter.

Endvidere kan det være svært at skelne mellem, om en art har nået bærekapacitet eller er kontrolleret på et stabilt niveau pga. menneskelig efterstræbelse. Eksempler på sidstnævnte kommer især fra tilfælde, hvor der har været en overudnyttelse af en bestand (f.eks. historisk kontrol/overudnyttelse af kronvildt, sæler, skarv, svaner, gæs), hvor man har registreret en eksponentiel bestandsvækst efter ophøret af efterstræbelse. Her er det efterfølgende iagttaget, at bestanden har stabiliseret sig på en niveau, der sandsynligvis repræsenterer bærekapaciteten. Her antages det, at bestanden primært er begrænset af naturlige forhold som fødekilder, egnede ynglesteder eller naturlig prædation. Endvidere skal det bemærkes, at bærekapaciteten ikke er stabil, men tværtimod dynamisk og under kraftig forandring, forårsaget af menneskeskabte forandringer af landskabet, ressourceudnyttelse (f.eks. fiskeri som ændrer fødegrundlaget for sæler og skarv), eutrofiering af vandmiljøet, prædator kontrol, invasive arter (som giver nye fødekæde-interaktioner) og klimaændringer.

For de fleste arter er bærekapaciteten ikke kendt. I dansk sammenhæng er der på nuværende tidspunkt kun ét tilfælde, kortnæbbet gås, hvor jagten reguleres ud fra demografiske forhold i bestanden. Her er iværksat en international adaptiv jagtforvaltning med årlig vurdering af bestandsstatus og jagtens indflydelse. Her er der evidens for, at bestanden ikke har nået bærekapacitet (Madsen m.fl., 2017; Johnson m.fl., 2020). Hvor der er usikkerhed om bærekapaciteten, kan man som indirekte mål se på langtidsudviklingen (trenden) i en given bestand. Hvis trenden er stigende, er det tegn på, at bærekapaciteten endnu ikke er nået. Hvis trenden er stabil eller negativ, kan det være tegn på, at bærekapaciteten er nået (og muligvis faldende som udtryk for at livsbetingelserne er under forværring). Det kan dog også være udtryk for, at den samlede påvirkning af bestanden fra jagt, regulering og andre antropogene påvirkninger, for eksempel trafikdrab, forstyrrelse, prædation fra invasive arter og forgiftning, er for stor. Med mindre der foreligger konkret populationsbiologisk evidens for at arter har nået bærekapacitet, er der i dette notat anvendt bestandenes langtidstrend som indikator for, om bærekapaciteten er nået eller ej, men det skal tages med ovennævnte forbehold.

3.3 Jagtens indflydelse på bestande

Hvis en bestand er på, eller nærmer sig, bærekapacitet, vil jagtdødeligheden kunne kompenseres ved, at de nedlagte individer levner bedre muligheder for de overlevende. I en bestand i vækst eller nedgang er det mere sandsynligt, at jagtdødeligheden er additiv, dvs. skal lægges til den naturlige dødelighed. I dette notat er anvendt langtidstrenden i bestandene til at vurdere om bestanden er på bærekapacitet og om jagtdødeligheden må antages primært at være additiv eller kompensatorisk. Generelt er jagtens indflydelse på bestande imidlertid dårlig kendt, da der generelt er usikkerhed om bestandenes størrelse eller det samlede jagtudbytte (for trækkende arter sammenlagt på tværs af landegrænserne inden for udbredelsesområdet), eller begge. Det er senest vist i en analyse for grågås i Nordvesteuropa, at der sandsynligvis er skævheder i både bestandsestimater og antallet af nedlagte individer (jagt og regulering). Dette betyder konkret for grågås, at der er alt for store usikkerheder til at udføre en adaptiv forvaltning baseret på de foreliggende data (Johnson & Koffijberg, 2021). I dette notat er jagtens indflydelse vurderet ud fra bestandsstørrelser, trends og jagtudbytter, men generelt er vurderingerne omfattet af stor usikkerhed. Der er få eksempler på, at datagrundlaget tillader robuste vurderinger. For kortnæbbet gås er et stigende jagttryk, som reguleres adaptivt i Norge og Danmark baseret på systematiske, opdaterede data og

modeller, årsag til, at bestanden har stabiliseret sig inden for det sidste årti (Madsen m.fl., 2017; Johnson m.fl., 2020). For den faldende Østersøbestand af ederfugl har demografiske analyser sandsynliggjort, at den nuværende jagt (kun jagt på hanner) ikke bidrager betydningsfuldt til den nuværende nedgang i bestanden (Tjørnløv m.fl., 2019).

Jagt kan potentielt set endvidere have en indirekte effekt på bestande. Jagt kan give anledning til forstyrrelse af vildtet, hvilket kan medføre, at arterne fortrænges fra kritiske ressourcer i form af føde eller rasteplasser¹. Øget skyhed kan forstærke sådan en effekt. Ultimativt kan forstyrrelser betyde reduceret overlevelse eller yngleevne, og derved kan forstyrrelser have en effekt på bestandsniveau. For langt de fleste arters vedkommende foreligger der ikke dokumentation for populationsmæssige konsekvenser af forstyrrelser. Her gives tre danske eksempler, der belyser mulige effekter: 1) Oprettelse af jagt- og forstyrrelsesfrie kerneområder i danske kystnære Fuglebeskyttelsesområder medførte en markant stigning i antallet af efterårsrastende vandfugle, hvilket primært må tilskrives en forlængelse af opholdstiderne hos de rastende fugle, der ellers ville være fortrukket (Madsen 1998a; Clausen m.fl., 2013). 2) Tilsvarende kan stigningen i antallet af efterårsrastende hejler og storspover efter jagtfredning i Danmark både være udtryk for en direkte effekt i form af øget overlevelse og en indirekte effekt i form af reduceret forstyrrelse, som har forbedret arternes mulighed for at forblive i Danmark (Meltøfte m.fl., 2009). 3) Motorbådsjagt i Vadehavet fortrængte tidligere ederfugle fra de indre dele af Vadehavet, som havde det rigeste fødegrundlag; da der blev indført stop for jagt fra motorbåd i Vadehavet omfordelte ederfuglene sig (Laursen & Frikke, 2008). Da det blev vist, at kropskonditionen hos ederfugle var bedre på de foretrukne habitater end udenfor, kan det antyde, at de tidligere jagtlige forstyrrelser havde en fitness-konsekvens (Laursen m.fl., 2016). Eksemplerne antyder, at der før reservatoprettelserne og fredningerne har været et stort uudnyttet potentiale i Danmark for arterne, der blev 'skubbet' væk fra ressourcerne og - for visse arter - længere sydpå på trækru-ten pga. forstyrrelser. Denne effekt må især formodes at gøre sig gældende for arter, der optræder i flokke. Da der foregår jagt på ænder og gæs i hovedparten af landene på den østatlantiske trækroute, er det muligt, at den jagtlige forstyrrelse sammenlagt kan have en effekt på bestandsniveau. Dette er ikke dokumenteret konkret, men er en mulig effekt, især hvis bestandene er begrænsede af forhold i overvintringsområdet (Madsen & Fox, 1997).

3.4 Forvekslingsmuligheder

Selv om jægerne i Danmark er trænet i artsbestemmelse, vil det under visse jagtformer være svært helt at undgå forveksling mellem en jagtbar art og nærtstående arter, som måske ikke har jagttid. Da forveksling må antages at være en undtagelse, vil den i de fleste tilfælde ikke have en kritisk effekt på en ikke-jagtbar arts status. For en række arter er der imidlertid et geografisk og tidsmæssigt overlap i forekomsten af nærtstående arter eller underarter med forskellig bevaringsstatus. Det gælder f.eks. skovmår versus husmår, tajgasædgås versus tundrasædgås, mørkbuget versus lysbuget knortegås, baltisk sildemåge versus andre store måger, samt små dykænder, visse svømmeænder og vadefugle. Af hensyn til at sikre bevaringsstatus for en truet art/underart kan det være nødvendigt at indskrænke eller lukke jagten, ikke kun på

¹ Jagtlig forstyrrende effekt kan også anvendes positivt i forvaltningsmæssig sammenhæng, idet man aktivt kan fortrænge vildtet fra områder, hvor det er uønsket til områder, hvor det er ønsket. Dette kan eksempelvis være hjortevildt eller gæs.

den truede, men måske også den nærtstående art. Dette er sket i de senere jagttidsrevisioner i form af lokale jagttider eller totalt ophør af jagt.

3.5 Forstyrrelsesfølsomhed

Nogle arter er mere forstyrrelsesfølsomme end andre, afhængigt af artens fysiologiske tilstand, sociale struktur og adfærd, herunder flokdannelse, samt den rumlige fordeling af føderessourcer og adgang til rastepladser. Jagt kan medvirke til en forstyrrelse af en art, som kan blive fortrængt fra en ressource og levested, enten lokalt, regionalt eller endog nationalt. Eksemplet med forstyrrelse af ederfugl i Vadehavet ovenfor (Afsnit 3.3) antyder, at fuglene blev fortrængt fra en optimal til en suboptimal habitat. Konsekvenserne af forstyrrelser for individet eller arten forbliver oftest ukendt, men kan i ekstreme tilfælde forårsage stresstilstand og reduceret fitness. Forstyrrelser, som af dyr og fugle opfattes som en prædationsrisiko, er en vigtig parameter i arternes opfattelse af en trussel, og dermed deres forstyrrelsesfølsomhed. Forstyrrelsesfølsomheden resulterer i, at arterne udviser flugtafstande, der relaterer sig til de påførte trusler. Den afstand forlænges ikke bare i forhold til den specifikke prædationsrisiko (f.eks. jagt), men generelt i relation til menneskelig færdsel, således at følsomheden forstærkes og tabet af habitat (midlertidigt) forværres. I dette notat vurderes forstyrrelsesfølsomhed ud fra et indeks, som inkluderer (a) artens nærhed til forstyrrelseskilder (på land/ved kysten, ud for kysten eller fjernt fra kysten), (b) rumlig fordeling, (c) flokstørrelse, (d) fødevalg og (e) om den er jagtbar eller ej. Indekset er udviklet for følsomhed i forhold til jagt hos vandfugle, der raster i Danmark, med fokus på andefugle (Madsen m.fl., 1998 og valideret med feltforsøg i Madsen 1998a, 1998b).

Der er udviklet andre følsomhedsindeks, bl.a. for havfugles følsomhed over for trusler som f.eks. skibs- og helikoptertrafik eller havvindmølleparker. Blandt havdykænder bliver sortand og fløjlsand rangeret som særligt følsomme, mens havlit og ederfugl klassificeres som moderat følsomme (Garthe og Hüppop, 2004; Schwemmer m.fl., 2011).

I forhold til indekset for vandfugle i Danmark, der dækkede situationen i 1990'erne, har især to arter, nemlig sortand og fløjlsand, ændret rumlig fordeling i danske farvande. Før 1990 var sortand primært forekommende i Ålborg Bugt og Sejerøbugten. I de senere år forekom specielt sortand, men også fløjlsand, mere udbredt i de indre danske farvande. Denne ændring i fordeling har gjort, at arternes forekomst og motorbådsjagten intensitet overlapper i højere grad, end det har været tilfældet tidligere. Både sortand og fløjlsand forekommer i høje antal tæt på kysten, men findes også længere til havs. Arterne forekommer ofte i blandede flokke. Som konsekvens af den ændrede fordeling er følsomheden hos de to arter steget. Eksemplet viser, at forstyrrelsesfølsomhed er dynamisk og bør revurderes løbende.

3.6 Særlige etiske konflikter

Dette kan omfatte særlig risiko for anskydning og jagtformer, som kan give konflikt med andre interessegrupper. Der henvises til VFR's princippapir (Anon. 2016).

3.7 Værdi

Det er et grundlæggende princip i dansk jagt- og vildtforvaltning, at vildt nedlagt under rekreativ jagt skal repræsentere en værdi i form af kød, pels eller trofæ m.v. Der henvises til VFR's princippapir (Anon. 2016).

3.8 Evolutionære hensyn

Jagtlig udnyttelse vil kunne medføre en selektion, således at bestandens individer over generationer ændrer karakter på grund af ændret genetisk sammensætning. Dette kan f.eks. være øget skyhed (som dog også ofte har en udpræget tillært komponent), udseende (f.eks. trofæ- eller kropstørrelse) og livshistorie (reduceret gennemsnitsalder ved reproduktion fører til tidligere kønsmodenhed, hvilket typisk også medfører mindre kropstørrelse). For danske arter vil denne problemstilling især omfatte hjortevildt, hvor især handyr mange steder er udsat for en unaturlig høj dødelighed forårsaget af trofæjagt, hvilket kan indebære risiko for selektion for tidligere kønsmodenhed og mindre kropstørrelse.

4 Anvendelse af kriterierne til målsætninger for arter

Ad. 3.1, 3.2 og 3.3 sammenlagt: For de 'uproblematiske' arter er målsætningen, at opnå bestande, der er så store som muligt, og som fortsat forbliver uproblematiske. Hvis der er fagligt belæg for, at en given bestand ikke er på bærekapacitet, og at dette er forårsaget af en jagtlig udnyttelse, kan man enten vælge at sigte efter et mål, som udgør et historisk kendt bestandsniveau, en tæthed af individer eller ynglepar eller en vækst i bestandsstørrelsen inden for en given tidsramme. Hvis der ikke er indicier for, at jagt begrænser den nuværende bestandsstørrelse, og at bestanden er tæt på bærekapacitet, er målet at holde et stabilt bestandsniveau. For uproblematiske arter i tilbagegang er målsætningen at genoprette en given bestand, enten til en opnåelig bærekapacitet eller et historisk niveau (eller tæthed). Målsætningen kan være en øget bestandsstørrelse eller -tæthed, alternativt en vækst i bestandsstørrelsen, inden for en given tidsramme. For uproblematiske arter med ukendt bestandsstatus er målsætningen at opnå en sikker bestandsstatus, og arterne skal have jagtfred indtil sikker bestandsstatus er dokumenteret.

For 'problemarter' med sikker bevaringsstatus vil en målsætning afspejle en afvejning mellem forskellige interesser, under hensyntagen til bestandens levedygtighed, bortset fra ekstreme tilfælde hvor tungtvejende, samfundsmæssige interesser kan 'overrule' (som for vildsvin). En målsætning kan udtrykkes som et ønske om at opretholde en stabil bestand; man kan fastlægge et konkret og praktisk opnåeligt bestandsmål som pejlepunkt for at sikre at en bestand ikke bryder sammen eller eksploderer (den nationale skarvforvaltning og den internationale adaptive forvaltningsplan for kortnæbbet gås er eksempler på, at dette udføres i praksis). For problemarter i tilbagegang er målsætningen at sikre, at en given bestand opretholder sikker bestandsstatus (igen med undtagelser hvor tungtvejende, samfundsmæssige interesser kan 'overrule'. For problemarter med ukendt bestandsstatus er målsætningen at opnå bestande med sikker status, med mindre at der er tungtvejende nationale interesser i mod, og arterne skal have jagtfred indtil sikker bestandsstatus er dokumenteret.

Ad. 3.4: Målsætningen er, at enhver jagt på en art ikke må påvirke status for en nærtstående art eller underart, som har ikke-sikker bestandsstatus.

Ad. 3.5: Målsætningen er, at jagt skal tilrettelægges på en måde, så der tages hensyn til en arts følsomhed over for forstyrrelser, vurderet ud fra artsspecifikke fysiologiske og adfærdsmæssige forhold og en vurdering af deres adgang til fødesøgnings- og rasteplasser og alternativer, hvis de fortrænges fra en given lokalitet.

Ad. 3.6: Målsætningen er, at jagt skal være etisk forsvarlig og skal medvirke til at forhindre konflikter med andre rekreative interesser. Der henvises til VFR's principppapir (Anon. 2016) for en uddybning.

Ad. 3.7: Målsætningen er, at for rekreativ jagt skal vildtet repræsentere en reel værdi, enten i form af kød, trofæ eller pels. Vurdering af kødværdien er dog forbundet med en vis usikkerhed pga. individuel smag og erfaring med tilberedning af vildt. Der henvises til VFR's principppapir (Anon. 2016) for en uddybning.

Ad. 3.8: Målsætningen er, at en afskydning ikke må føre til unaturlig selektion i en given bestand.

Vildtforvaltningsrådets jagttidsgruppe har indstillet, at kriterierne 3.1-3.3 tillægges overordnet betydning for fastsættelse af målsætninger for arter og derfor skal vægtes højest, mens kriterierne 3.4-3.8 tages op artsspecifikt, afhængigt af om der er særlige hensyn eller konflikter.

Målsætningerne for arterne er forenklet til, om der ønskes en stigende bestand, en stabil bestand eller en stabil/evt. reduceret bestand i tilfælde af problemarter (se Tabel 1).

For langt de fleste arter foregår der en overvågning, nationalt eller internationalt, som kan give en vurdering af udviklingstendenser i bestandene og gøre det muligt at opstille konkrete og målbare målsætninger (dog ikke for arter som grævling, hvor der hverken er overvågning eller jagtudbytte at støtte sig til). Det vurderes, at der skal gå mindst 3-4 år, og for de fleste arter sandsynligvis nærmere 5-8 år, før det er muligt at vurdere, om de aftalte tiltag (jagttider) har haft en målbar effekt, med mindre at der opstilles et adaptivt koncept med tæt opfølgning. For de trækkende arter vil tiltag i Danmark sandsynligvis ikke kunne stå alene for at opnå målsætningerne, men skal koordineres med de andre relevante lande i form af internationale forvaltningsplaner.

5 Opdatering

Dette notat tager udgangspunkt i målsætningerne aftalt for midtvejsrevisionen i 2020 (Madsen 2019). De aktuelle arter, der er vurderet, er angivet i nedenstående Tabel 1. Her er også inkluderet arter, som vurderet ved tidligere revisioner, men som ikke indgik på listen over arter, som ønskedes vurderet til 2022-revisionen. Målsætningerne er revurderet af VFR's Jagttidsgruppe. Kriterierne for de enkelte arter er opdateret, og der er sket en revurdering for en række arter. Som beskrevet ovenfor, f.eks. i Afsnit 3.5, er tilstanden for flere kriterier dynamiske, enten fordi der er sket biologiske ændringer, eller fordi der er tilvejebragt ny viden eller gjort nye erkendelser.

6 Referencer

Anonym (2016). Vildtforvaltningsrådets principper for fastsættelse af jagttider. https://vildtforvaltningsraadet.dk/fileadmin/user_upload/vildtforvaltningsraadet/vfr-principper-for-fastsaettelse-af-jagttider.pdf

Asferg, T. , Clausen, P., Christensen, T. K., Bregnballe, T., Clausen, K., Fox, A. D., Haugaard, L., Holm, T. E., Laursen, K., Madsen, A. B., Madsen, J., Nielsen, R. D., Sunde, P., & Therkildsen, O. R. (2016). Vildtbestande og jagttider i Danmark: Det biologiske grundlag for jagttidsrevisionen 2018. Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi Nr. 195. DCE - Aarhus Universitet. 140 sider.

Christensen, T.K., Madsen, A.B., Madsen, J., Clausen, C. (2019). Jagttidsrevision for udvalgte arter 2020. Opdatering af det biologiske grundlag for jagttider. Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi. DCE, Aarhus Universitet. 34 sider.

Clausen, P., Holm, T. E., Laursen, K., Nielsen, R. D., & Christensen, T. K. (2013). Rastende fugle i det danske reservatnetværk 1994-2010: Del 1: Nationale resultater. Aarhus Universitet, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi. Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi Nr. 72. 118 sider.

Eskildsen, D.P., Vikstrøm, T., Jørgensen, M.F. & Moshøj, C.M. (2020). Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2019. Årsrapport for Punkttællingsprogrammet. Dansk Ornitologisk Forening.

Garthe, S. & Hüppop, O. (2004). Scaling possible adverse effects of marine wind farms on seabirds: developing and applying a vulnerability index. *Journal of Applied Ecology* 41, 724-734.

Johnson, F.A., Zimmerman, G. S., Jensen, G. H., Clausen, K. K., Frederiksen, M., & Madsen, J. (2020). Using integrated population models for insights into monitoring programs: an application using pink-footed geese. *Ecological Modelling* 415 [108869].

Johnson, F.A. & Koffijberg, K. (2021). Biased monitoring data and an info-gap model for regulating the offtake of greylag geese in Europe. *Wildlife Biology* accepted.

Laursen, K., & Frikke, J. (2008). Hunting from motorboats displaces Wadden Sea eiders *Somateria mollissima* from their favoured feeding distribution. *Wildlife Biology* 14(4), 423-433.

Laursen, K., Møller, A. P., & Holm, T. E. (2016). Dynamic group size and displacement as avoidance strategies by eiders in response to hunting. *Wildlife Biology* 22(4), 174-181.

Madsen, J. (1998a). Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands: II. Tests of hunting disturbance effects. *Journal of Applied Ecology*, 35, 398-417.

- Madsen, J. (1998b). Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands: I. Baseline assessment of the disturbing effects of recreational activities. *Journal of Applied Ecology*, 35, 386-397.
- Madsen, J. (2017). Målsætninger for vildtbestande. Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. DCE, Aarhus Universitet. 11 sider.
- Madsen, J. (2019). Jagttidsrevision for udvalgte arter 2020. Opdatering af notat om målsætninger for vildtbestande. Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. DCE, Aarhus Universitet. 8 sider.
- Madsen, J. & Fox, A.D. (1997). The impact of hunting disturbance on water-bird populations - the concept of flyway networks of disturbance-free areas. *Game and Wildlife. Gibier Faune Sauvage* 14(2), 201-209.
- Madsen, J., Pihl, S., & Clausen, P. (1998). Establishing a reserve network for waterfowl in Denmark: A biological evaluation of needs and consequences. *Biological Conservation* 85, 241-255.
- Madsen, J., Williams, J. H., Johnson, F. A., Tombre, I., Dereliev, S., & Kuijken, E. (2017). Implementation of the first adaptive management plan for a European migratory waterbird population: The case of the Svalbard pink-footed goose *Anser brachyrhynchus*. *Ambio* 46 (Supplement 2), 275-289.
- Meltofte, H., Laursen, K. & Amstrup, O. (2009). Markant stigning i antallet af rastende og overvintrende storspover i Danmark efter fredning og klimamildning. *Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift* 103, 99-113.
- Noer, H., Asferg, T., Clausen, P., Olesen, C.R., Bregnballe, T., Laursen, K., Kahlert, J., Teilmann, J., Christensen, T.K. & Haugaard, L. (2009). Vildtbestande og jagttider i Danmark: Det biologiske grundlag for jagttidsrevisionen 2010. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 288 sider. Faglig rapport fra DMU nr. 742. <http://www2.dmu.dk/Pub/FR742.pdf>.
- Schwemmer, P., Mendel, B., Sonntag, N., Dierschke, V. & Garthe, S. (2011). Effects of ship traffic on seabirds in offshore waters: implications for marine conservation and spatial planning. *Ecological Applications* 21, 1851-1860.
- Tjørnløv, R. S., Pradel, R., Choquet, R., Christensen, T. K., & Frederiksen, M. (2019). Consequences of past and present harvest management in a declining flyway population of common eiders *Somateria mollissima*. *Ecology and Evolution* 9(22), 12515-12530.

Table 1. Opdaterede målsætninger og status for jagtbare arter i henhold til jagttiderne 2020/21 og arter, som VFR's parter har ønsket vurderet i forhold til jagttidsrevisionen 2022. Mufflon er ikke medtaget. Målsætningerne er besluttet af VFR's Jagttidsgruppe; for hjortevildt dog af VFR's nationale hjortevildtgruppe. Bestandskategori, bærekapacitet, jagtens eventuelle begrænsende effekt, forvekslingsrisiko, forstyrrelsesfølsomhed og risiko for unaturlig selektion er vurderet af DCE. Særlige etiske konflikter og værdi er vurderet af VFR's Jagttidsgruppe.

Art	Målsætning National (N) Regional (R)		Bestands- kategori	Bærekapacitet	Begrænser jagt og regule- ring bestanden (direkte / indirekte)?	Forveks- lings- risiko	Forstyrrelses- følsomhed	Særlige etiske konflikter	Kød (K) Trofæ (T) Pels (P) værdi	Risiko for unaturlig selektion
Aktuelt jagtbare arter										
Krondyr	R	N	4, lokalt 1	Ikke nået	Ja, lokalt / ?	Nej	Høj	Skyhed; die- givende hinder	K/T: Høj	Høj
Dådyr	R	N	1, lokalt 4	Ikke nået	Ja, lokalt / ?	Nej	Høj	Skyhed; die- givende dåer	K/T: Høj	Høj
Sika	N	R	4?	Ikke nået	Ja, lokalt / ?	?	Høj	Diegivende hinder	K/T: Høj	Høj
Rådyr	N		2	Muligvis nået regionalt	Nej / ?	Nej	Lav	Diegivende råder	K/T: Høj	Høj
Vildsvin	N		4	Ikke nået	Ja / Nej	Nej	Lav		K/T: Høj	
Hare	N		2 ¹	Muligvis nået regionalt	Muligvis lokalt / ?	Nej	Lav		K: Høj	
Vildkanin	N	R	4	Muligvis lokalt	Muligvis lokalt / ?	Nej	Lav		K: Høj	
Ræv	N	R	4	?	Ja, lokalt / ?	Nej	Lav		T/P: Middel	
Husmår	N	R	5	?	Ja, lokalt / ?	Ja	Lav		T/P: Middel	
Agerhøne	N		2 ¹ / Truet	Muligvis nået	Muligvis lokalt / ?	Nej	Lav		K: Høj	
Fasan	N		2 / NA	?	Muligvis lokalt	Nej	Lav		K: Høj	
Ringdue	N	R	4 / Sikker	Ikke nået	Sandsynligvis ikke / Nej	Ja	Lav		K: Høj	
Gråand	N		2 / Fald	?	? / Muligvis	Ja	Middel		K: Høj	
Krikand	N		1 / Sikker ²	Ikke nået	? / Muligvis	Ja	Høj		K: Høj	
Atlingand	N		1 / Truet (y)	?	? / ?	Ja	Høj		K: Høj	
Knarand	N		1 / Sikker	Ikke nået	? / Muligvis	Ja	Høj		K: Høj	
Pibeand	N		1 / Sikker ²	Muligvis nået	? / Muligvis	Ja	Høj		K: Høj	
Spidsand	N		1 / Sikker ²	Ikke nået	? / Muligvis	Ja	Høj		K: Høj	
Skeand	N		1 / Sikker ²	Ikke nået	? / Muligvis	Ja	Høj		K: Høj	

Art	Målsætning National (N) Regional (R)	Bestands- kategori	Bærekapacitet	Begrænser jagt og regule- ring bestanden (direkte / indirekte)?	Forveks- lings-risiko	Forstyrrelses- følsomhed	Særlige etiske konflikter	Kød (K) Trøfæ (T) Pels (P) værdi	Risiko for unaturlig selektion
Troldand	N	1 / Sikker	Muligvis nået	Sandsynligvis ikke / Nej	Ja	Høj		K: Høj	
Bjergand	N	1 / Sikker	?	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Ja	Høj		K: Høj	
Hvinand	N	2 / Sikker	Muligvis nået ²	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Nej	Middel		K: Høj	
Sortand	N	1 / Sikker	Muligvis nået	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Ja	Høj	Anskydning	K: Høj	
Ederfugl	N	2 ⁵ / Truet	?	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Nej	Middel	Anskydning	K: Høj	
Grågås	N	4 / Sikker	Ikke nået	Muligvis / Muligvis	Ja	Høj	Anskydning	K: Høj	
Blisgås	N	4 / Sikker	Muligvis nået	Sandsynligvis ikke / Nej	Ja	Høj	Anskydning	K: Høj	
Tajgasædgås	N	1 / Sikker	Ikke nået	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Ja	Høj	Anskydning	K: Høj	
Tundrasædgås	N	1 / Sikker	?	Muligvis / Muligvis	Ja	Høj	Anskydning	K: Høj	
Kortnæbbet gås	N	4 / Sikker	Ikke nået	Ja / Sandsynligvis ikke	Ja	Høj	Anskydning	K: Høj	
Canadagås	N	5 / NA	Ikke nået	Muligvis / ?	Nej	Høj	Anskydning	K: Høj	
Blishøne	N	2 / Sikker	Ikke nået?	Sandsynligvis ikke / ?	Nej	Middel	Drivjagter	K: Høj	
Dobbeltbekkasin	N	1 / Fald (y)	?	? / Sandsynligvis ikke	Ja	Lav		K: Høj	
Skovsneppe	N	1 / Sikker (y)	?	Muligvis / Sandsynligvis ikke	Nej	Lav		K: Høj	
Sølvmåge	N	R	5 / Fald (y)	Muligvis nået	Ja, lokalt / ?	Ja	Lav	K: Middel	
Krage	N	R	5 / Sikker (y)	?	? / Nej	Ja ⁸	Lav	K: Middel	
Husskade	N	R	5 / Sikker (y)	?	Sandsynligvis ikke / Nej	Nej	Lav	K: Lav	
Arter uden nuværende jagttid som ønskes vurderet									
Ilder	N	R	2 ⁶	?	Muligvis lokalt / Nej	Ja	Lav	T/P: Middel	
Grævling	N		3	?	Nej, ingen jagt / Nej	Ja	Middel	P: Middel	
Tyrkerdue	N		2 / Sikker	Muligvis nået	Nej, ingen jagt / Nej	Ja	Lav	K: Høj	
Knortegås, mørkbuget	N		1 / Sikker	Muligvis nået	Nej, ingen jagt / Nej	Ja	Høj	K: Høj	
Taffeland	N		2 / Truet	?	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Ja	Høj	K: Høj	
Havlit	N		1 / Truet	?	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Nej	Middel	Anskydning	K: Høj
Fløjsand	N		3 / Truet	?	Sandsynligvis ikke / Muligvis	Ja	Høj	Anskydning	K: Høj
Stor skallesluger	N		1 / Sikker	?	Sandsynligvis ikke / ?	Ja	Middel	Anskydning	K: Middel
Toppet skallesluger	N		1 / Sikker	?	Sandsynligvis ikke / ?	Ja	Middel	Anskydning	K: Middel

Art	Målsætning National (N) Regional (R)	Bestands- kategori	Bærekapacitet	Begrænser jagt og regule- ring bestanden (direkte / indirekte)?	Forveks- lings-risiko	Forstyrrelses- følsomhed	Særlige etiske konflikter	Kød (K) Trofæ (T) Pels (P) værdi	Risiko for unaturlig selektion
Storspove	N	1 ³ / Sikker	?	Sandsynligvis ikke / ?	Ja	Høj		K: Høj	
Enkeltbekkasin	N	3 / Sikker (y)	?	? / Sandsynligvis ikke	Ja	Lav		K: Høj	
Hjejle	N	2 / Fald	?	Sandsynligvis ikke / ?	Ja	Høj		K: Høj	
Strandhjejle	N	1 / Sikker	?	Sandsynligvis ikke / Nej	Ja	Lav		K: Høj	
Sildemåge	R	N	1 / Sikker (y)	Muligvis nået	Sandsynligvis ikke / ?	Ja	Lav		K: Lav
Svartbag	N	1 / Fald (y)	Muligvis nået	Sandsynligvis ikke / ?	Ja	Lav		K: Lav	

Arter uden nuværende juridisk mulighed for jagttid men som ønskes vurderet

Bæver	N	R	1/4 ^{4,7}	Ikke nået	Nej / Nej	Nej	Lav		K: Lav T: Høj P: Høj	
Skarv	N		4 / Sikker	Ikke nået	Ja / Ja	Ja	Middel		K: Lav	
Bramgås	N		4 / Sikker	Ikke nået	Sandsynligvis / Sandsynligvis ikke	Nej	Høj	Anskydning	K: Høj	
Råge	N		4 / Fald (y)	Ikke nået	Ja, lokalt / Nej	Ja ⁸	Middel		K: Høj	

Kommentarer til Tabel 1

Målsætning:

Mørkeblå: der ønskes en stigende bestand (antydning af at bærekapaciteten ikke er nået).

Lyseblå: der ønskes at opretholde en stabil bestand (bærekapaciteten er nået eller der er en stabil langtidstrend som tages som udtryk for at bærekapaciteten er nået).

Rød: problemarter hvor målsætningen er at opnå en stabil eller eventuelt en reduceret bestand.

Hvid: uafklaret målsætning blandt interessenterne.

For nogle arter kan der være forskellige mål regionalt eller lokalt i forhold til den nationale målsætning, hvorfor målet er delt i to farver.

R: Målsætningen kan variere regionalt, afhængigt af lokal bestandsstatus.

N: Målsætningen gælder nationalt.

Bestandskategorier:

1. 'Uproblematisk' arter med sikker status (stigende eller stabilt bestandstal)
2. 'Uproblematisk' arter i tilbagegang
3. 'Uproblematisk' arter med usikker status
4. 'Problemarter' med sikker status (stigende eller stabilt bestandstal, eller arter som ikke er ønskede)
5. 'Problemarter' i tilbagegang
6. 'Problemarter' med usikker status.
- 7.

For fugle er tilføjet EU-status for arterne, kategoriseret som Sikker, Faldende, Truet eller ikke vurderet (NA). Der er anvendt status for overvintrende bestande hvor muligt, men hvor der i EU's vurderinger kun er gjort status for ynglebestande, er dette angivet med et (y).

Noter:

- 1: Bærekapaciteten er sandsynligvis kraftigt reduceret pga intensiv landbrugsdrift; artens bestandsstatus er regionalt i tilbagegang, men i visse regioner sandsynligvis stabil.
- 2: På den danske Rødliste (NT); potentiale for flere danske ynglefugle.
- 3: Bestanden er muligvis fortsat under genopretning efter jagtfredning, og det er uvist om bærekapaciteten er nået.
- 4: Bestanden er stigende, hvilket er målet for forvaltningsplanen for bæver; lokalt bliver den dog anset som en problemart.
- 5: Midvinterindeks (IWC) for ederfugl antyder en stabil trend de seneste 10 år (dog med stor usikkerhed), men de baltiske og danske ynglebestande er faldende.
- 6: Har ugunstig bevaringsstatus i henhold til EU habitatdirektivet.
- 7: Har gunstig bevaringsstatus i henhold til EU habitatdirektivet.
- 8: I Sydjylland, hvor sortkrage forekommer, er der forvekslingsrisiko mellem råge og sortkrage.